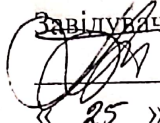

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

~~Завідувач кафедри, к.е.н., доцент~~

 Лариса БОЛТЯНСЬКА

« 25 » січня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Інноваційний розвиток агровиробництва»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»
зі спеціальності **208 «Агроінженерія»**
за ОНП «Агроінженерія»
механіко-технологічний факультет

2020–2021 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Інноваційний розвиток агро-виробництва» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 208 «Агроінженерія» механіко-технологічного факультету - Мелітополь, ТДАТУ, 2020 – 14 с.

Розробник: Віта Тебенко, к.е.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Протокол № 1 від 25 серпня 2020 року

Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

доц. Лариса БОЛТЯНСЬКА

Схвалено методичною комісією механіко-технологічного факультету зі спеціальності 208 «Агроінженерія» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»

Протокол № 1 від 24 вересня 2020 року

Голова, доц. Андрій СМЕЛОВ

©ТДАТУ, 2020 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування Показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 3	Галузь знань <u>20 «Аграрні науки та продовольство»</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: <u>208 «Агроінженерія»</u> (шифр та назва)	Курс	Семестр
Змістових модулів –2		2-й	4-й
Тижневе навантаження: аудиторних – 4 самостійна робота студента – 3,5	Ступінь вищої освіти <u>«Магістр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	20 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	20 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	50 год.
		Форма контролю: <u>диференційований залік</u> (екзамен або диференційований залік)	

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – формування у студентів комплексу теоретичних знань і прикладних навичок з раціональної організації та економічного обґрунтування напрямків інноваційної діяльності підприємства з урахуванням сучасних тенденцій інноваційного розвитку економіки.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Інноваційний розвиток агровиробництва» є вивчення сутності інновацій та інноваційної діяльності, сучасних концепцій і тенденцій інноваційного розвитку; визначення методичних підходів щодо формування інноваційної політики підприємства та управління інноваційною діяльністю, вироблення і закріплення навичок інноваційної діяльності та оцінювання ефективності інноваційних проектів.

Завдання дисципліни — вивчення економічної теорії і практики інноваційної сфери діяльності підприємств та організацій різних форм власності для досягнення ними технологічного і товарного лідерства; вивчення основних засад інноваційної політики і стратегії фірми, організації управління інноваційною діяльністю; визначення найефективніших напрямків оновлення техніко-технологічної бази підприємства та її продукції, з'ясування особливостей організаційних форм забезпечення і методів впровадження результатів інноваційної діяльності; висвітлення систем регулювання і стимулювання інноваційних процесів, обґрунтування організаційно-економічного механізму та оцінка соціально-економічної ефективності результатів наукових досліджень.

Під час вивчення дисципліни «Інноваційний розвиток агровиробництва» студент **повинен знати**:

- сутність інновацій та інноваційної діяльності;
- класифікації інновацій та характерні риси життєвого циклу інновацій;
- інструменти державної підтримки інноваційної діяльності;
- сутність та складові елементи інноваційної політики підприємства;
- ключові аспекти стратегічного та оперативного менеджменту інноваційної діяльності;
- складові та механізм управління інноваційним розвитком підприємства;

- сутність та особливості сучасних організаційних форм інтеграції науки і виробництва;
- умови виникнення попиту на інновації та методи його визначення;
- сутнісні характеристики моніторингу інновацій та джерела інноваційних можливостей підприємства;
- форми і джерела фінансування інноваційної діяльності підприємства;
- пріоритетні напрямки оновлення техніко-технологічної бази підприємства;
- сутнісний зміст фаз та етапів інноваційного проекту;
- методичні засади оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства;
- особливості розробки і реалізації програм комерціалізації інноваційних продуктів.

вміти:

- визначати етапи та параметри життєвого циклу інновацій, впроваджуваних або розроблюваних підприємством;
- використовувати передбачені законодавчо-нормативною базою державні пільги та преференції щодо інноваційної діяльності підприємства;
- розробляти інноваційну стратегію та визначати основні напрямки інноваційної політики підприємства;
- управляти інноваційними процесами та інноваційним розвитком підприємства;
- обирати ефективну форму взаємодії науки і виробництва;
- визначати та формувати попит на інновації;
- оцінювати за організувати інформаційне забезпечення інноваційної діяльності підприємства;
- обґрунтовувати джерела фінансування інноваційної діяльності і напрямки оновлення техніко-технологічної бази підприємства;
- обґрунтовувати та організувати реалізацію інноваційних проектів;
- комплексно оцінювати ефективність інновацій та розробляти програми їх комерціалізації.

3.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 *Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку*

Тема 1. Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 22, 23]

Сутність інновацій. Інновація як процес перетворення потенціалу науково-технічного прогресу в нові продукти і технології. Ознаки інновацій: масштаб (глобальні і локальні), параметри життєвого циклу (виділення й аналіз усіх стадій і підстадій), закономірності процесу впровадження та ін. Головна функція інноваційної діяльності - зміни. П'ять типових змін за Й. Шумпетером. Види інновацій: 1) за ступенем новизни; 2) за характером застосування; 3) за стимулом появи; 4) за роллю у відтворювальному процесі; 5) за масштабом. Типи інновацій: а) за глибиною внесених змін; б) за мірою поширення; в) за місцем у виробничому циклі; г) за рівнем охоплення очікуваної частки ринку; д) за інноваційним потенціалом і рівнем новизни.

Поняття інноваційного процесу та його відмінні риси. Основні етапи (модель) інноваційного процесу: фундаментальні дослідження; прикладні дослідження; конструкторські розробки; маркетинг; виробництво; збут (комерціалізація технологій). Форми інноваційного процесу: простий внутрішньоорганізаційний (натуральний), простий міжорганізаційний (товарний) і розширений. Дифузія і поширення інновацій.

Тема 2. Організаційні форми інноваційної діяльності

Література: [1, 2, 3, 4, 6, 10, 22]

Організаційні структури для реалізації інновацій: малий інноваційний бізнес (МІБ), технологічний (науковий) парк (технопарк), інноваційний (технологічний) бізнес-інкубатор, фінансово-промислові групи (ФПГ); поняття даних інноваційних структур, особливості їх створення і функціонування.

Світовий і вітчизняний досвід створення і функціонування інноваційних структур. Формування інноваційних структур та забезпечення їх ефективної діяльності (місце розташування, наукове забезпечення, інвестиції і технологічна база, організаційна структура, органи управління, персонал, акредитація, характер інноваційної діяльності). Критерії оцінювання функціонування технопарків та інноваційних бізнес-інкубаторів. Характерні риси ФПГ (проекування технологічного ланцюжка, концепція горизонтальної інтеграції, матрична структура ФПГ, оцінювання корпоративної ефективності роботи ФПГ).

Тема 3. Особливості створення інновацій та формування попиту на них

Література: [1, 2, 3, 4, 6, 21]

Специфіка аналізу попиту на інновації та мотивації суб'єктів інноваційного процесу (методи виявлення і аналізу попиту на інновації; аналіз спонукальних мотивів; суб'єкти інноваційного процесу — інвестори, розробники

інновацій, виробники, постачальники, працівники збуту, споживачі, суспільство). Оцінювання відповідності цілей спонукальним мотивам суб'єктів інноваційного процесу. Основні підходи створення та стимулювання попиту на інновації (модель аналізу та фактори впливу на поведінку споживачів на ринку інновацій: вивчення відчуття, аналіз сприйняття, вивчення поведінки, аналіз стимулів, аналіз попиту, вивчення мотивів, аналіз цільових орієнтацій). Типи спонукальних мотивів формування і стимулювання попиту на інновації: раціональні (якість, економічність, експлуатаційні параметри), емоційні (унікальні властивості, стиль життя, відчуття страху, відчуття провини тощо), моральні (збереження природного середовища, відчуття патріотизму тощо). Складові стимулювання (формування) попиту на інновації: реклама, пропаганда (паблісіті, паблік-рілейшнз), стимулювання збуту, особистий продаж.

Тема 4. Інноваційна діяльність аграрних підприємств

Література: [1, 2, 3, 4, 8]

В агропромисловому комплексі НТП здійснюється за такими основними напрямками: технічним, технологічним, агрохімічним, біологічним і організаційно-економічним. Кожний з них охоплює широке коло конкретних проблем, розробка яких відкриває перед підприємствами широкі можливості для подальшого вдосконалення виробництва, збільшення обсягу продажу товарів вищої якості й одержання більших прибутків.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. *Ефективність інноваційної діяльності*

Тема 5. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства

Література: [1, 2, 4, 9, 10]

Техніко-технологічна база підприємства: сутність (поняття та основа — машини, устаткування, прилади), оцінювання (комплекс показників оцінювання: вартість основних фондів, їх стан і рух - введення, оновлення, вибуття, ліквідація та відповідні розрахункові коефіцієнти). Напрями розвитку техніко-технологічної бази аграрного підприємства: якісні зміни засобів праці і технологій, покращання структури, системи організації й інтенсифікації виробництва на основі прискореного розвитку науки і техніки, всебічного використання досягнень науково-технічного прогресу. Основні складові ефективного управління техніко-технологічним і інноваційним розвитком аграрного підприємства: орієнтація на найбільш повне і своєчасне задоволення вимог споживачів; техніко-технологічний рівень, спрямований на конкурентоздатність підприємства за показниками якості продукції, витрат і ефективності виробництва; досягнення балансу між стабільністю і намаганнями впровадження нової технології і засобів виробництва; ефективність і гнучкість управління щодо радикальності і еволюційності інновацій; рефлексійність управління стосовно напрямів і темпів технічного розвитку конкурентів та збереження таємниці намірів щодо власного

розвитку. Оновлення техніко-технологічної бази аграрного підприємства в системі стратегічного, поточного і оперативного управління.

Тема 6. Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація

Література: [1, 2, 3, 6, 8, 9, 14]

Інноваційний проект – комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених з метою створення, виробництва та просування на ринок нових високотехнологічних продуктів за умов встановлених ресурсних обмежень. Види інноваційних проектів: проект дослідження та розвитку, проект організаційний, проект промисловий. Для обґрунтування управлінського рішення щодо реалізації інноваційного проекту необхідно провести його експертизу, тобто оцінити рівень його економічної доцільності. Порядок проведення експертизи постійно вдосконалюється, доповнюється деякими обов'язковими мовами, більш жорстким стає контроль за використанням коштів та інше. Для вибору оптимального варіанту інноваційного проекту необхідно співставити, проаналізувати їх показники, характеристики. Тому вся інформаційна база, методи визначення вартісних та натуральних показників повинні бути співставними.

Тема 7. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності

Література: [1, 2, 3, 4, 8, 9, 23]

Методологічні аспекти оцінювання ефективності інновацій. Значення і зміст моделі оцінювання ефективності інновацій. Сутність концепції управління інноваційними проектами. Складові інноваційного проекту як системи в динамічному оточенні. Поняття „внутрішні" і „зовнішні" зацікавлені сторони інноваційного проекту. Поняття „бізнес-процесу". Принцип оцінювання довготермінових інноваційних проектів. Ефект та ефективність інноваційних проектів. Характеристика видів ефективності та етапів загальної схеми оцінювання ефективності інноваційних проектів. Склад поточних і капітальних витрат на інновації. Сутність економічного ефекту інноваційної діяльності. Умови виникнення та сутність мультиплікативного економічного ефекту. Визначення науково-технічного ефекту інноваційної діяльності, критерії та оціночні показники. Податковий ефект інноваційної діяльності. Податкові пільги. Сутність ресурсного ефекту і показники оцінювання покращання використання ресурсів. Сутність і оціночні показники екологічного ефекту інноваційної діяльності. Характеристика оціночних показників інноваційного проекту. Сутність аналізу чутливості показників інноваційного проекту.

Тема 8. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності

Література: [1, 2, 3, 4, 6, 9, 23]

Сутність комерціалізації результатів інноваційної діяльності. Основні суб'єкти ринкових відносин при комерціалізації результатів інноваційної діяльності. Склад і взаємовідносини учасників ринку при комерціалізації результатів інноваційної діяльності. Відмінність інноваційного продукту від інноваційної продукції. Інтелектуальна власність та її трансформація в

інноваційний продукт. Трансфер технологій. Етапи трансформації інтелектуальної власності в інноваційний продукт. Оцінка вартості інтелектуальної власності. Підходи до оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності. Показники, що використовуються при оцінюванні комерційних та ринкових можливостей. Способи комерціалізації інтелектуальної власності. Визначення розрахункової ціни ліцензії.

4.СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				
			ЛК	лаб	ПР	СРС	балів
Змістовий модуль 1. Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку							
1	Лекція 1	Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів	2				
	Практична робота 1	Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів			2		4
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на НІП				6	4
2	Лекція 2	Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів	2				
	Практична робота 2	Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів			2		4
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на НІП				6	4
3	Лекція 3	Сучасні організаційні форми реалізації інновацій	2				
	Практична робота 3	Сучасні організаційні форми реалізації інновацій			2		4
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на НІП				6	4
4	Лекція 4	Особливості процесу створення інновацій та формування попиту на них	2				
	Практична робота 4	Особливості процесу створення інновацій та формування попиту на них			2		4
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на НІП				6	4
5	Лекція 5	Інноваційна діяльність аграрних підприємств	2				
	Практична робота 5	Інноваційна діяльність аграрних підприємств			2		4
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на НІП				6	4

6-7	Самостійна робота	Підготовка до ПМК I				10	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10
Всього за змістовий модуль 1 -60 год.			10		10	40	50
Змістовий модуль 2. Ефективність інноваційної діяльності							
8	Лекція 6	Оновлення ТТБ підприємства	2				
	Практична робота 6	Оновлення ТТБ підприємства			2		4
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на НІП				6	4
9	Лекція 7	Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація	2				
	Практична робота 7	Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація			2		4
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на НІП				6	4
10	Лекція 8	Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація	2				
	Практична робота 8	Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація			2		4
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на НІП				6	4
11	Лекція 9	Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства	2				
	Практична робота 9	Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства			2		4
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на НІП				6	4
12	Лекція 10	Комерціалізація результатів інноваційної діяльності	2				
	Практична робота 10	Комерціалізація результатів інноваційної діяльності			2		4
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на НІП				6	4
13-14	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 2				10	
	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2					10
Всього за змістовий модуль 2 - 60 год.			10		10	40	50
Всього з навчальної дисципліни –120 год.							100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Актуальність інноваційної діяльності.

2. Чим відрізняється нововведення від інновації.
3. Інноваційна діяльність підприємства.
4. Інноваційна стратегія підприємства.
5. Інноваційний потенціал підприємства.
6. Життєвий цикл товару.
7. Етапи типового життєвого циклу.
8. Основні критерії класифікації інновацій.
9. Можливість оптимізації інноваційного процесу.
10. Відмінність інноваційного процесу від інноваційної діяльності.
11. Основні фази інноваційного процесу.
12. Дайте визначення термінам «винахід», «відкриття».
13. Пробний маркетинг.
14. Недоліки пробного маркетингу.
15. Охарактеризуйте основні складові сфери інноваційної діяльності.
16. Які підприємства входять до інноваційних на Україні?
17. Охарактеризуйте поведінку щодо інновацій фірм-експлерентів, патентів, комутантів і віолентів.
18. У чому особливість заснування та діяльності венчурних фірм?
19. Охарактеризуйте типи венчурних фірм.
20. У чому сутність технопарків і якими є шляхи їх виникнення?
21. Які основні завдання технопарку?
22. За яких умов можливе виникнення технополісів.
23. Що обумовлює потребу в інноваціях?
24. У чому сутність підприємництва?
25. У чому сутність попиту і за якими аспектами його досліджують?
26. Охарактеризуйте етапи планування створення нового товару?
27. За якими критеріями здійснюється оцінювання та відбір перспективних ідей щодо нового товару з погляду споживача та виробника.
28. Охарактеризуйте види попиту на товар за ставленням до нього споживачів.
29. Яким може бути попит на товар на різних стадіях його життєвого циклу?
30. Охарактеризуйте внутрішні чинники впливу на попит.
31. Опишіть зовнішні чинники впливу на попит. Яким чином їх враховувати для стимулювання попиту.
32. Методика визначення економічної ефективності окремих нововведень у рослинництві і тваринництві.
33. Біологічний напрям науково-технічного прогресу.
34. Ефективність застосування хімічних засобів захисту рослин і тварин
35. Агрохімічний напрям НТП.
36. Суть НТП та інноваційної діяльності аграрних виробництв.

**6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ
НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №2**

1. Поняття техніко-технологічної бази підприємства.
2. Оцінка техніко-технологічної бази підприємства.
3. Стан техніко-технологічного розвитку промисловості.
4. Стратегія і цілі оновлення ТТБ підприємства і продукції.
5. План оновлення продукції підприємства, зміст і структура.
6. Продуктово-тематичне планування інновацій.
7. Основні шляхи організації оновлення ТТБ підприємства і продукції.
8. Організаційно-економічна підготовка виробництва нової продукції.
9. Поясніть сутність проекту та інноваційного проекту.
10. Дайте визначення поняття ефекту та ефективності інноваційних проектів.
11. Охарактеризуйте види ефективності інноваційних проектів.
12. Назвіть і охарактеризуйте етапи загальної схеми оцінки ефективності інноваційних проектів.
13. Розкрийте склад поточних і капітальних витрат на інновації.
14. Розкрийте сутність економічного ефекту інноваційної діяльності, наведіть розрахункові формули.
15. Охарактеризуйте показники за допомогою яких можна оцінити економічний ефект інноваційного проекту, розкрийте їхні переваги та недоліки.
16. Назвіть показники ефективності інноваційного проекту, розкрийте їхні переваги та недоліки.
17. Розкрийте сутність аналізу чутливості показників інноваційного проекту
18. За якими критеріями оцінюють результати інноваційної діяльності?
19. З яких позицій оцінюють значущість інноваційного проекту?
20. За якими показниками здійснюють економічну оцінку інновацій.
21. Види ефектів від впровадження нововведень.
22. Система показників ефективності інноваційної діяльності.
23. Принципи оцінювання ефективності інноваційної діяльності.
24. Охарактеризуйте метод оцінювання економічної ефективності інноваційного проекту за показником внутрішньої норми рентабельності.
25. Які показники використовують для порівняння комерційної вигідності альтернативних проектів?

7.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Волков О.І., Денисенко М.П. та інш. Економіка і організація інноваційної діяльності: Підручник / третє видання. – К.: Центр учбової літератури, - 2007. – 662с.
3. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2005. – 400с.
4. Тебенко В.М. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч. посібн. - 1 вид./ В.М. Тебенко/ Вид-во: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс». 2014. – 302 с.

Допоміжна:

5. Грицаєнко Г., Грицаєнко М. Інвестиційна привабливість України. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2017. Vol. 3. No. 1. Pp. 80–93.
6. Грицаєнко Г.І. Основи інвестиційної діяльності: навчальний посібник. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. - 224 с.
7. Грицаєнко М. І. Теоретичні основи інноваційної діяльності / М. І. Грицаєнко // Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки: монографія / [Л. О. Андрєєва, Л. О. Болтянська, М. І. Грицаєнко та ін.] – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – С. 104–154.
8. Економіка підприємства. Навч. посібник. [навч. посіб. з грифом МОН 12,94/38,83 ум. др. арк] / Л.О. Болтянська, Л.О. Андрєєва, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.
9. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П. П. Микитюка. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.
10. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
11. Павленко І. А. Інноваційне підприємництво у трансформаційній економіці України : монографія / І. А. Павленко. – К. : КНЕУ, 2007. – 248 с.
12. Педченко Г.П. Моделювання як важливий елемент інноваційної освіти майбутніх менеджерів/ Мілько Д.О., Педченко Г.П.// Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали І Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 19-21 березня 2020 р. Ч. 2. – Львів: ЛНАУ, 2020. - С. 145-148

13. Розвиток інноваційної діяльності в аграрній сфері: менеджмент та ефективність: Монографія / О.Г. Шпикуляк, М.І. Грицаєнко. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. – 424 с.

14. Тебенко В.М. Екологічні ризики інновацій. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2011. №2 (14). С. 328-335

15. Тебенко В.М. Інноваційна діяльність як вид підприємницької діяльності в аграрній сфері. *Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 14-15 травня 2020 р. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. С. 217-219

16. Тебенко В.М. Інноваційна та інвестиційна привабливість *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2012. №1 (17), С.187-193.

17. Тебенко В.М. Інноваційні зміни як інструмент управління економікою регіону / В.М. Тебенко // Матеріали І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти» – Львів: ЛНАУ, 2020. – Ч. 2. с.163-166.

18. Тебенко В.М. Проблеми та тенденції інноваційного розвитку промислових підприємств України. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2018. №2 (37). С. 146–154

19. Тебенко В.М. Розвиток аграрної сфери регіону. *Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент* : матеріали І міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 12-13 лютого 2020 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. Ч. 1. С. 252-255

20. Тебенко В.М. Управління інноваційним ризиком. *Науковий вісник Львів. нац. ун-ту ветер. медиц. та біотехнологій ім. С.З. Гжицького*. 2013. Т 15, № 2(56). С. 356–360

21. Тебенко В.М., Грицаєнко Г.І., Лисак О.І. Курс лекцій з дисципліни: «Економіка та організація інноваційної діяльності» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» Мелітополь: Люкс , 2020. – 159 с.

22. Шпикуляк О.Г. Розвиток інноваційної діяльності в аграрній сфері: менеджмент та ефективність: Монографія / О.Г. Шпикуляк, М.І. Грицаєнко. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. – 424 с.

23. Яворська Т.І. Інноваційний характер розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в розвинутих країнах. *Науковий вісник Львів. нац. ун-ту ветер. медик. та біотехнологій ім. С. З. Гжицького*. 2010. Т. 12, №1 (43). С. 634–638

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ <http://nip.tsatu.edu.ua>

2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
4. **Верховна Рада України** <http://www.rada.kiev.ua> .
5. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
6. Internet.
7. Сайт кафедри <http://feb.tsatu.edu.ua/vitayemo-2/>